

Nr indeksu 363103

PL ISSN 0023-5903

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Rocznik XCVIII

Nr 4

WARSZAWA 1991

<http://rcin.org.pl>

INFORMACJA DLA AUTORÓW „KWARTALNIKA HISTORYCZNEGO”

Trudna sytuacja finansowa „Kwartalnika Historycznego” (brak funduszy na przepisywanie tekstów autorskich) zmusza nas do wprowadzenia ścisłych rygorów, dotyczących formy tekstów nadsyłanych do druku w naszym piśmie.

1. Wszystkie teksty muszą być składane w dwóch egzemplarzach, przepisanych według obowiązujących norm wydawniczych: na stronie 30 wierszy po około 60 znaków, z marginesem z lewej strony, szerokości 4—5 cm. Poprawki i uzupełnienia w tekście muszą być ograniczone do minimum i nie mogą przekraczać trzech na jednej stronie; nie stosujemy żadnych podkreśleń.

2. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji) musi wyglądać następująco: z lewej strony u góry imię i nazwisko Autora i pod nim w nawiasie miasto, w którym pracuje; poniżej tytuł na środku strony (na osi). Wszystkie te elementy należy pisać pismem tekstowym, nie zaś samymi wielkimi literami.

3. W recenzji ponad tekstem należy umieścić kolejno: imię (w formie rozwiniętej) i nazwisko autora recenzowanej pracy, jej tytuł i ewentualnie podtytuł (według strony tytułowej); jeśli recenzja dotyczy pracy zbiorowej, wówczas po tytule należy podać imię i nazwisko redaktora; następnie — w przypadku pracy wielotomowej — liczbę tomów lub części (np. t. 1—2) cyframi arabskimi i dalej: miejsce i rok wydania, liczbę stron, na ostatnim miejscu nazwę wydawcy. Imię i nazwisko Autora recenzji oraz miasto, w którym pracuje — na końcu tekstu z prawej strony.

4. Teksty do działu „Kronika” zawierają tytuł (na osi); podpis Autora jak w recenzji.

5. Wspomnienia pośmiertne: w tytule imię i nazwisko osoby, której tekst dotyczy, pod nim w nawiasach dokładne daty życia; podpis Autora jak w recenzji.

6. Przypisy następują w maszynopisie po tekście zasadniczym, od nowej strony. Numery przypisów należy umieszczać we frakcji górnej, bez nawiasów lub kropek, w wierszu z wcięciem akapitowym. Odnośniki do przypisów w tekście są umieszczane przed kropką kończącą zdanie (z wyjątkiem, gdy kończy je skrót: w. — wiek lub r. — rok) albo przed przecinkiem wewnątrz zdania (z wyjątkiem, gdy muszą być umieszczone między słowami, których nie oddziela przecinek).

7. W tekstach zasadniczych stosujemy ogólnie przyjęte skróty (np., itp., m. in., etc. oraz inne podobne), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek), inne zaś w miarę potrzeby. Nazwy miesięcy podajemy cyfrą rzymską wówczas gdy występują wraz z dniem i rokiem (bez oddzielających je kropek), w innych przypadkach w ich brzmieniu słownym (16 V 1935 r.; 16 maja; w maju 1935 r.).

8. W przypisach stosujemy skróty jak w punkcie 7. oraz te, które znajdują się w zamieszczonym poniżej wykazie; dopuszczalne są także inne skróty, przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z wyjaśnieniem ich znaczenia przy pierwszym przypadku zastosowania. Tytuły czasopism i serii wydawniczych piszemy w cudzysłowie; po tytule publikacji zamieszczonej w opracowaniu zbiorowym piszemy po przecinku — w: (bez nawiasów prostokątnych). Tomy, roczniki, zeszyty, numery i części periodyków i innych publikacji podajemy cyframi arabskimi.

9. Wszystkie nadesłane do redakcji teksty, odbiegające swoją zewnętrzną formą od powyższych zasad, będą zwracane Autorom do właściwego przygotowania i ponownego przepisania.

**POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII**

**KWARTALNIK
HISTORYCZNY**

Założony przez Xawerego Liskego
w 1887 roku

**ROCZNIK XCVIII
1991**

4

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN
WARSZAWA 1991

KOMITET REDAKCYJNY

Jacek Banaszekwicz (zastępca redaktora), Marian Biskup, Andrzej Brożek, Adam Galos, Antoni Gąsiorowski, Aleksander Gieysztor, Jerzy Jedlicki, Tadeusz Jędruszcak, Marcin Kamler (sekretarz), Czesław Madajczyk, Jerzy Michalski (redaktor), Edward Potkowski, Henryk Samsonowicz, Monika Senkowska-Gluck, Andrzej Skrzypek, Jacek Staszewski, Stanisław Trawkowski, Roman Wapiński, Marian Wojciechowski, Andrzej Wyczański, Jerzy Wyrozumski, Andrzej Zahorski, Zygmunt Zieliński

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 31-02-61

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN — WARSZAWA, MIODOWA 10

Ark. wyd. 18,00; ark. druk. 11,75. Papier druk. sat. kj. III 70 g. 70 × 100. Oddano do składania w sierpniu 1991 r.
Podpisano do druku w grudniu 1991 r. Druk ukończono w styczniu 1992 r.

Skład: „VARIA”. Druk i oprawa: Drukarnia — Warszawa, ul. Hajoty 50.

SPIS TREŚCI

Marek Derwich — Pacyfikał koronacyjny królów polskich	3
Janusz Tazbir — Europa środkowowschodnia wobec „odkrycia Ameryki”	21
Ludwik Hass — Zasięg organizacyjny ruchu zawodowego robotników w Drugiej Rzeczy- pospolitej	41
Andrzej Skrzypek — O drugiej repatriacji Polaków z ZSRR (1954—1959)	63

PRZEGLĄDY — POLEMIKI — PROPOZYCJE

Henryk Rutkowski — <i>Rocznik Ciechanowski</i> jako mistyfikacja	75
--	----

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Wiktoria Śliwowska — Bractwo św. Cyryla i Metodego i problemy ukraińskiego od- rodzenia narodowego	83
Adam Walaszek — Migracje ze środkowowschodniej Europy 1880—1940	91
Michał J. Zacharias — Pakt Ribbentrop—Mołotow w dokumentach estońskich	105

*

A. Lombard-Jourdan, „Montjoie et saint Denis!”. Le centre de Gaule aux origines de Paris et de Saint-Denis — Jacek Banaszkiewicz	117
J. C. Schmitt, La raison des gestes dans l'Occident médiéval — Przemysław Mrozowski	121
J. K. Hoensch, Přemysl Otakar II von Böhmen — Stanisław Russocki	124
Bullarium Poloniae, t. 1—3, wyd. I. Sułkowska-Kurasiowa, St. Kuraś — Andrzej Radzi- miński	126
N. Puszkariewa, Żenszczyzny DREWNIJ Rusi — Andrzej Karpiński	128
Księga ławnicza sądu przedmiejskiego Chełmna 1480—1559 (1567), wyd. Z. H. Nowak, J. Tandecki — Krystyna Kamińska	131
M. H. B. Sanderson, Mary Steward's People. Life in Mary Steward's Scotland — Paweł Dobrowolski	134
Częstochowa i jej miejsce w kulturze polskiej, wstęp A. J. Zakrzewskiego — Jacek Laberschek	135
Acta Nuntiaturae Polonae, t. 28, vol. 1, wyd. Wojciech Tygielski — Leszek Jarmiński	138
W. A. Zamlinskij, Bohdan Chmielnickij — Janusz Dąbrowski	143
L. Piechnik, Dzieje Akademii Wileńskiej, t. 4: Odrodzenie Akademii Wileńskiej 1730—1773 — Janusz Tazbir	147
T. Kizwalter, „Nowatorstwo i rutyny”. Społeczeństwo polskie zaboru rosyjskiego wobec modernizacji (1840—1863) — Wiesław Caban	149
Bank Polski 1828—1885. Dla upamiętnienia 160 rocznicy otwarcia Banku Polskiego — Władysław Sobociński	152
D. J. Goldberg, A Tale of Three Cities. Labor Organization and Protest in Paterson, Passaic and Lawrence — Adam Walaszek	158
J. Misztal, Weryfikacja narodowościowa na Ziemiach Odzyskanych — Henryk Szczerbiński	160

KRONIKA

X Międzynarodowy Kongres Historii Gospodarczej. Leuven 20—24 VIII 1990 r. — Dariusz Główka, Andrzej Janeczek, Andrzej Pośpiech	163
Spotkanie Zachodu ze Wschodem. Sympozjum w 1000 rocznicę śmierci cesarzowej Teofano. Kolonia 11—14 III 1991 r. — Jerzy Strzelczyk	164
Jubileusz sześćdziesięciolecia Profesora Józefa Szymańskiego. Lublin 19 III 1991 r. — Piotr Dymmel	166
Trzecia polsko-brytyjska konferencja historyków. Nottingham 19—20 IV 1991 r. — Jerzy Topolski	167
Sympozjum „Dzieło 3 maja próbą ratowania niepodległości Rzeczypospolitej”. Warszawa 2 V 1991 r. — Arkadiusz Kołodziejczyk	168
Trzecie kolokwium historyków poznańskich i kilońskich. Kilonia 6—8 V 1991 r. — Jerzy Topolski	169
Kozaczyzna ukraińska: źródła, ewolucja, spuścizna. Kijów 13—17 V 1991 r. — Teresa Chynczewska-Hennel	170
Sesja Mazowiecka. Wyszogród, Płońsk, Ciechanów, Płock 14—18 V 1991 r. — Małgorzata Wiłska	171
Jubileusz Profesora Aleksandra Gieysztor w Towarzystwie Naukowym Warszawskim. Warszawa 11 VII 1991 r. — Maria Koczerska	172

IN MEMORIAM

Alodia Kawecka-Gryczowa (11 VIII 1903 — 16 VI 1990) — Henryk Bułhak, Andrzej Wyczański	175
Witold Józef Tyloch (16 III 1927 — 23 VIII 1990) — Aleksander Ferenc	176
Stanisław Chankowski (24 X 1928 — 5 IX 1990) — Wiktoria Śliwowska	179

LISTY DO REDAKCJI

List Profesora Jerzego Tomaszewskiego w związku z tekstem Mariana M. Drozdowskiego „Refleksje o stosunkach polsko-żydowskich w czasie drugiej wojny światowej”	181
Odpowiedź Profesora Mariana M. Drozdowskiego — Spór o metodę	182

CONTENTS

Marek Derwich, Coronation Pax of Polish Kings	3
Janusz T a z b i r, The Attitude of Central-Eastern Europe to the „Discovery of America”	21
Ludwik H a s s, Organizational Range of the Workers’ Trade Unionism in the Second Republic	41
Andrzej S k r z y p e k, On the Second Repatriation of the Poles from the USSR (1954—1959)	63
Reviews — Polomics — Propositions	75
Critical articles — Reviews	117
Chronicle	163
In memoriam	175
Letters	181

WYKAZ SKRÓTÓW

AAN	— Archiwum Akt Nowych
AGAD	— Archiwum Główne Akt Dawnych
Bibl. Czart.	— Biblioteka i Archiwum Czartoryskich w Krakowie
Bibl. Kórn.	— Biblioteka Kórnicka PAN
Bibl. Nar.	— Biblioteka Narodowa w Warszawie
Bibl. Ossol.	— Biblioteka Zakładu Narodowego im. Osolińskich we Wrocławiu
Bibl. Rac.	— Miejska Biblioteka Publiczna im. E. Raczyńskiego w Poznaniu
CAW	— Centralne Archiwum Wojskowe
cz.	— część
„Czasop. Prawno-Hist.”	— „Czasopismo Prawno-Historyczne”
ibid.	— ibidem
„Kwart. Hist.”	— „Kwartalnik Historyczny”
„Kwart. HKM”	— „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”
MGH SS	— <i>Monumenta Germaniae Historica Scriptorum</i>
MGH Script. rer. Ger.	— <i>Monumenta Germaniae Historica Scriptorum rerum Germanicarum</i>
MPH	— <i>Monumenta Poloniae Historica</i>
n.	— i następna (s. 53 n.)
nn.	— i następne (s. 53 nn.)
nr	— numer
op. cit.	— opus citatum
por.	— porównaj
przyp.	— przypis
„Przegl. Hist.”	— „Przegląd Historyczny”
PSB	— <i>Polski słownik biograficzny</i>
RAU	— Rozprawy Akademii Umiejętności
RDSG	— „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”
red.	— redaktor, redakcja
rkp.	— rękopis
RPAU	— Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności
SPPP	— <i>Starodawne Prawa Polskiego Pomniki</i>
SSS	— <i>Słownik starożytności słowiańskich</i>
„St. Źródł.”	— „Studia Źródłoznawcze”
sygn.	— sygnatura
ł.	— tom
VL	— Volumina Legum
WAP	— Wojewódzkie Archiwum Państwowe
wyd.	— wydanie, wydawca
z.	— zeszyt
zob.	— zobacz

Cena zł 15 000,–

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Warunki prenumeraty

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są na okresy kwartalne:

- na terenie kraju — jednostki kolportażowe „Ruch” i urzędy pocztowe właściwe dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora,
- na zagranicę — Zakład Kolportażu Prasy i Wydawnictw,
00-958 Warszawa, konto PBK XIII Oddział Warszawa
370044-1195-139-11.

Prenumerata ze zleceniem dostawy za granicę jest o 100% wyższa od krajowej.

Dostawa zamówionej prasy następuje:

- przez jednostki kolportażowe „Ruch” — w sposób uzgodniony z zamawiającym,
- przez urzędy pocztowe — pocztą zwykłą na wskazany adres, w ramach opłaconej prenumeraty z wyjątkiem zlecenia dostawy za granicę pocztą lotniczą do odbiorcy zagranicznego, której koszt w pełni pokrywa prenumerator.

Terminy przyjmowania wpłat na prenumeratę:

- krajową i zagraniczną — do 20XI na I kw. roku następnego
do 20II na II kw.
do 20V. na III kw.
do 20VIII na IV kw.

Bieżące i wcześniejsze numery można nabyć lub zamówić w Księgarni Wydawnictwa Naukowego PWN sp. z o.o., ul. Miodowa 10, Warszawa. Również można je nabyć, a także zamówić (przesyłka za zaliczeniem pocztowym) we Wzorcowni Ośrodka Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN, Pałac Kultury i Nauki, 00-901 Warszawa.

Subscription orders for all the magazines published in Poland available through the local press distributors or directly through the Foreign Trade Enterprise

ARS POLONA

00-068 Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7, Poland

Our bankers:

BANK HANDLOWY S.A. 201061-710-13100